

Màrius Serra juga

Guanyadora de l'últim premi Sant Jordi de novel·la, 'Plans de futur' explora la vida del matemàtic català Ferran Sunyer a partir de la veu de les seves dues cosines i un pare absent. El resultat és una novel·la íntima en què els avenços científics estan combinats amb retrats fets per Dalí i partides de 'partixi'

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Angels Carbona, una de les dues cosines que narren bona part de *Plans de futur*, de Màrius Serra, diu a la seva mare en un passatge de la novel·la que "la matemàtica no és ciència perquè no li cal fer concessions a la realitat del món". L'escriptor no s'ha volgut cenyir a l'afirmació del seu personatge i s'ha decidit a ficcionalitzar la vida íntima i familiar de Ferran Sunyer (1912-1967). "Era la primera vegada que partia d'un terreny molt adobat per ser convertit en novel·la: d'una banda, hi havia les fites matemàtiques del Ferran i, de l'altra, la família desestructurada que l'envoltava, amb un pare i una tieta morts, un tiet desaparegut, tres cosins i una mare que, ajudada per la baba Modesta, s'ocupa de tot -explica-. El repte més difícil va ser trobar la veu des de la qual explicaria la història. A poc a poc em vaig anar decantant pels personatges secundaris: les dues cosines -l'Àngels i la Maria- i el tiet absent".

La novel·la avança a partir d'aquestes tres veus, ajudades puntualment per alguna carta que el tercer cosí, Ferran Carbona, envia al matemàtic per explicar-li els progressos que fa des de París. "Van ser precisament la lectura de les cartes entre els dos Ferrans el que em va donar la clau d'escriure en segona persona. El pare absent s'adreça a totes dues filles, la Maria al seu pare, i l'Àngels a Ferran Sunyer, el *Ferrí*, per mostrar que entre ells dos hi ha una història d'amor que va més enllà de la fraternitat".

Una vida mental
Ferran Sunyer, el matemàtic que detectava errors

Plans de futur arrenca amb el primer dels testimonis escrits del tiet absent del futur matemàtic: "El Ferran és tan especial que la vostra presència al seu costat passa desapercebuda. Tot-hom la dóna per descomptada amb aquella manca de vivor de les frases fetes: si darrere d'un gran home sempre hi ha d'haver una gran dona, darrere seu n'hi ha tres, sa mare i vosaltres dues". Cal arribar fins al segon capítol per descobrir què és el que fa tan magnètic Sunyer. Serra descriu la tetraplegia del jove a partir d'una escena en què una rata apareix al terrat de la casa de Sarrià on juga amb les cosines i el cosí: "No va moure ni un dit, aferrat al seu rem cilíndric de color vermell, amb les cames esteses en

forma de V i la rata amorrada al peudret, a tocar de la piràmide roja, mentre vosaltres tres continuàveu prolongant iis dalt del terrat, incapaçs d'articular cap missatge coherent".

En comptes de convertir el llibre en una successió de fites cronològiques del personatge, l'autor de novel·les com *Farsa* (premi Ramon Llull 2006) i *Mon oncle* (1996) i d'assajos com *Verbàlia 2.0* (2010) integra l'excel·lència de l'autodidactisme de Sunyer amb les relacions personals. "Com que el Ferran no es podia moure, tenia tot el temps del món per pensar, i dedicava hores i hores a enfrontar-se mentalment amb el que investigava -recorda Màrius Serra-. Quan tenia la solució, cridava la seva mare i li dictava les seves troballes. Era un procés fascinant, perquè primer ella i després les seves cosines es dedicaven a transcriure tot de coses que

SUNYER VA ENTRAR AL MÓN DE LA CIÈNCIA DETECTANT ERRORS EN TREBALLS IMPORTANTS

A DIFERÈNCIA DE LA SUPÈRBIA DE DALÍ, EL MATEMÀTIC TÉ UN TARANNÀ HUMIL

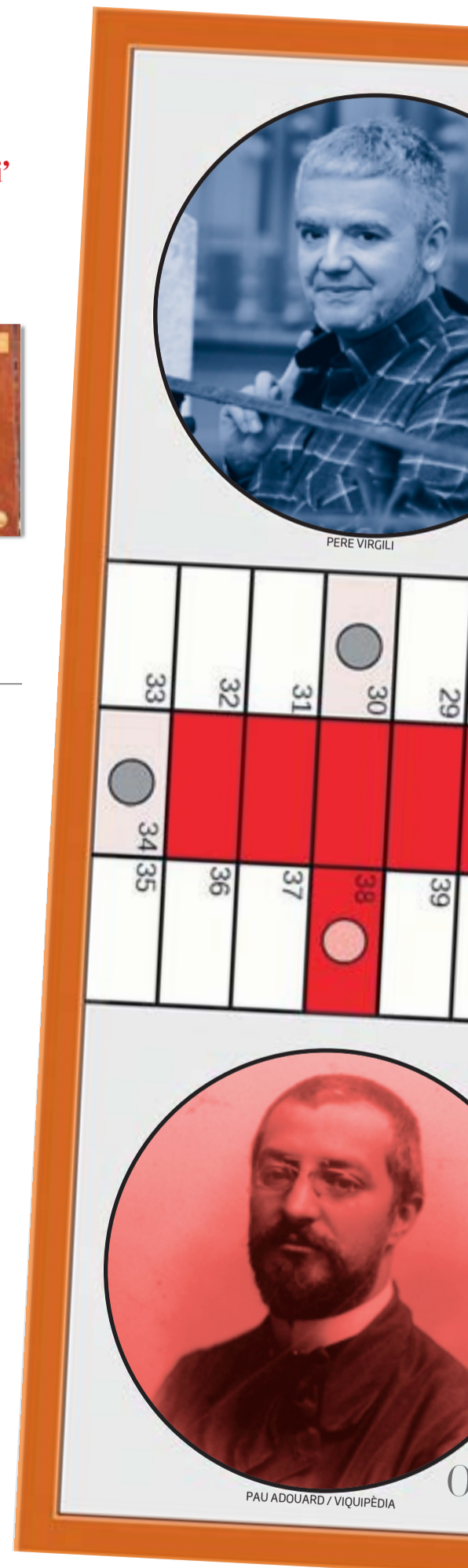
quedaven fora de l'abast del seu enteniment. M'imaginava que es devien sentir en una situació semblant a la que jo viuria si fes una transcripció fonètica d'una llengua que desconec del tot. Podria llegir el que m'han anat dictant, però em seria impossible treure'n ni una mica de sentit".

Dos perfils de geni
Salvador Dalí recorre la novel·la a partir d'un retrat enigmàtic

La família Sunyer-Carbona estiueja a l'Empordà, a la masia de Vilajoan. És a partir d'aquestes estades que Salvador Dalí es converteix en un secundari a l'ombra, que així i tot recorre bona part de la novel·la gràcies al retrat que fa l'any 1925 de Maria Carbona, una de les cosines de Ferran Sunyer. En un dels capítols de la novel·la, els amics intenten esbrinar si la retratada és la Maria o la seva germana mentre juguen una partida de parxis, o més aviat *partixi-sí*, un nom que queda justificat a partir de l'explicació d'un dels personatges: ve del número 25, que en



PLANS DE FUTUR
MÀRIUS SERRA
PROA
254 PÀG. / 21,50 €



hindi es diu *pacís*, i que és la màxima puntuació que es pot obtenir al joc.

Més endavant, hi ha un passatge en què Ferran Sunyer diu: "Jo no seré mai com el Dalí. La supèrbia només és estúpida revestida d'intel·ligència". Això serveix a l'escriptor per contraposar dos models de geni. "Dalí va aconseguir dotar el geni d'unes característiques molt concretes: l'extravagància, la fatuïtat i creure's un

a
llegim

44-45

- Entrevista al poeta Francesc Garriga
- 'Espriu, transparent', l'ambiciosa biografia d'Agustí Pons

46-47

- Nova traducció d'"Adéu, nena", de Chandler ● A Contra Vent publica les cartes entre Calders i Tasis

amb les matemàtiques



Quan mor la mare, el notari Dalí es casa amb la cunyada. Hauria pogut passar el mateix amb la mare del Ferri i el tiet: el nucli desestructurat s'hauria convertit en una parella amb quatre fills", aclareix l'autor.

La represa cultural

Parlar, llegir i escriure en català durant el franquisme

La vida adulta de Ferran Sunyer transcorre durant els anys més durs de la postguerra. Màrius Serra no ha volgut fer "un fris de l'època", però un dels capítols centrals de la novel·la és dedicat a la vetllada en què el matemàtic rep, l'any 1948, el premi Prat de la Riba del llavors clandestí Institut d'Estudis Catalans. Acompanyat de la mare i les cosines, el Ferran va fins al pis de Josep Puig i Cadafalch. Allà, enmig de la gran cerimònia de l'esdeveniment, el Ferran recull el premi i diu: "Ja em disculparan que no m'ajexqui, però és que a casa sempre hem estat contraris a l'Alzamiento". L'ocurrència fa que la prohibició d'aplaudir -una exigència del fet de tractar-se d'una reunió clandestina- sigui trencada per una ovació inesperada, que acaba novament amb el silenci imposat per l'amfitrió. Màrius Serra dedica la novel·la a la resistèn-

SERRA DEDICA EL LLIBRE A LA RESISTÈNCIA CATALANISTA DURANT EL FRANQUISME

cia catalanista individual durant el franquisme, la que més enllà dels actes institucionals van portar a terme tots els que "van decidir mantenir la calma i continuar parlant, llegint i escrivint en català".

Un niu d'interessos

Dels Antònia Font als germans Wittgenstein

L'escriptor aprofita la novel·la per fer unes quantes picades d'ullet a alguns dels seus amplis interessos culturals. El títol de la novel·la, per exemple, ve de la cançó *Icebergs i guèisers*, dels Antònia Font, en què a la tornada Pau Debon canta: "Som a ses portes de l'infern per tu i tenc plans de futur". Serra considera els mallorquins "uns grans trencadors d'expectatives" i en destaca "el punt de dadaisme dolç de les lletres". Hi ha, també, l'aparició puntual de Paul i Ludwig Wittgenstein. El primer va ser un pianista virtuós tot i tenir una sola mà. El segon va investigar els límits del llenguatge des de la filosofia. "La posteritat ha acabat sent per a Ludwig, si bé Paul era l'estrella del moment", diu Serra. Passa el mateix amb Ferran Sunyer, que en vida va ser observat amb "el vertigen de quan algú s'acosta a un discapacitat; ara ja pot ser valorat per l'abast de les seves aportacions matemàtiques". ♦

01
MÀRIUS
SERRA

02
DETALL DEL
RETRAT QUE
DALÍ VA FER
A MARIA
CARBONA

03
JOSEP PUIG I
CADAFALCH

04
EL FILÒSOF
LUDWIG
WITTGENS-
TEIN

05
FERRAN
SUNYER

déu -diu l'escriptor-. El Ferran és un altre model de genialitat, però estic segur que des d'una òptica de carrer també se'l pot considerar així. No només és autodidacte, sinó que entra al món de les matemàtiques detectant errors en alguns dels treballs més avançats del moment". Quan el Ferran crida "eureka!" i dicta alguna de les tirallongues indesxifrables, les

troballes arriben fins al despatx de Mandelbrojt, un dels primers que li donarà suport, facilitant-li l'accés a la Societat Matemàtica de França, a la dels Estats Units i li facilita subscripcions a les revistes *Comptes Rendus* i *Mathematical Review*.

Si la presència de Dalí es desprèn del quadre que dedica a Maria Car-

bona, la seva germana Anna Maria sí que apareix com a personatge. És una de les millors amigues de les Carbona, i quan parla fa servir frases que imiten l'estil líric del llibre *Des de Cadaqués*, que la Maria il·lustra. "Els Dalí són una contraimatge del que passa als Sunyer-Carbona.